

ומדייקת הגמרא מדבריהם: מְבַלְל - משמע מכך, דְּבִי ו-שאם] קְנָה
 כלים כאלה, וְחֹזֵר עֲבָשׁוּ וְקָנְתָה, לְדַבְרֵי תַבְלָא אִין צְרִיף לְבָרְךָ, שהרי
 אף רבי יוחנן לא אמר שצריך לברך אלא משום שלא קנה את
 הכלים, אלא נפלו לו בירושה, אבל אם קנה את הכלים אינו מברך.
 הגמרא מביאה לשון אחר במחלוקת רב הונא ורבי יוחנן: וְאִיכָא
 דְאָמְרֵי - ויש שאמרו שמועה זו בלשון אחרת, אָמַר רַב הוֹנָא, לֹא
 שָׁנוּ - לא נשנה דין זה שהקונה כלים חדשים מברך שהחינו, אֶלָּא
 כְּשִׁלָּא קָנָה כלים כאלה וְחֹזֵר עֲבָשׁוּ וְקָנְתָה, אֶבְל קָנָה וְחֹזֵר וְקָנְתָה,
 אִין צְרִיף לְבָרְךָ, וְרַבִּי יוֹחָנָן אָמַר, אֶפְיֵלוּ אִם קָנָה כלים כאלה, וְחֹזֵר
 עֲבָשׁוּ וְקָנָה צְרִיף לְבָרְךָ. ומדייקת הגמרא מדבריהם: מְבַלְל - משמע
 מכך, דְּבִי ו-שאם] וְשׁ לֹא כָבַר כלים כאלה שנפלו לו בירושה, וְקָנָה
 עֲבָשׁוּ עוֹד כלים לְדַבְרֵי תַבְלָא אִין צְרִיף לְבָרְךָ, שהרי אף רב הונא לא
 אמר שאינו מברך, אלא כשקנה כבר כלים כאלה ואין אצלו שום
 חידוש בקנייה זו, אבל אם לא קנה קודם, אלא נפלו לו בירושה, מודה
 רב הונא שמברך.
 הגמרא מקשה על הלשון השני: מִיִּתְבָּי - הקשו בני הישיבה, שנינו
 בברייתא: קָנָה בֵּית הָרֵשׁ וְאִין לֹא בֵּית אַחַר פְּיוּצָא בּוּ, או שְׁקָנָה
 בְּלִים הָרֵשִׁים וְאִין לֹא כלים אחרים פְּיוּצָא בְּהֵם, צְרִיף לְבָרְךָ
 שהחינו, אבל אם יש לו כבר בית או כלים פְּיוּצָא בְּהֵם, אִין צְרִיף
 לְבָרְךָ, דְּבָרֵי רַבִּי מֵאִיר. רַבִּי יְהוּדָה אָמַר, בֵּין כֶּף וּבֵין כֶּף - בין
 אם אין לו כיוצא בהם ובין אם יש לו, כיון שאת הראשונים לא קנה,
 צְרִיף לְבָרְךָ. ומבארת הגמרא את הקושיא ואומרת: בְּשִׁלְמָא לְלִישְׁנָא
 קָמָא - הברייתא מובנת אם נפרש את המחלוקת רב הונא ורבי יוחנן
 כמו הלשון הראשון שנחלקו במי שנפלו לו כלים כאלו בירושה,
 משום שיש לומר שרַב הוֹנָא סָבַר כְּרַבִּי מֵאִיר, שאם יש לו כבר כלים
 כאלה אינו מברך, וְרַבִּי יוֹחָנָן סָבַר כְּרַבִּי יְהוּדָה, שגם אם יש לו כלים
 כאלה מברך, אֶלָּא לְלִישְׁנָא בְּתַרָא - אבל אם נפרש את מחלוקתם
 כמו הלשון השני, שנחלקו רק במי שקנה כבר כלים כאלו, קשה,
 וּבְשִׁלְמָא רַב הוֹנָא - ולרב הונא שאמר שאינו מברך לא קשה,
 שאפשר לומר שהוא סובר כְּרַבִּי יְהוּדָה, שאם יש לו כלים כאלה
 שנפלו לו בירושה, מברך, ואם הוא עצמו קנה כבר כלים כאלה, אינו
 מברך, אֶלָּא רַבִּי יוֹחָנָן שֵׁאף אִם הוּא בְּעַצְמוֹ קָנָה כלים כאלה
 מברך, כְּמֵאִין - כשיטת מי אמר את דבריו, שדבריו אינם לֹא כְּרַבִּי
 מֵאִיר וְלֹא כְּרַבִּי יְהוּדָה, שאף רבי יהודה לא אמר שמברך אלא אם
 באו לו כלים כאלה בירושה, אבל אם הוא בעצמו קנה כלים כאלה
 מודה רבי יהודה שאינו מברך.
 מתרצת הגמרא: אָמַר לָךְ רַבִּי יוֹחָנָן - יש לרבי יוחנן לתרץ ולומר,
 שהוא סובר כרבי יהודה, ואף שרבי יהודה לא אמר אלא שאם נפלו
 לו כלים כאלה בירושה מברך, הוּא תְּדִין דְּלְרַבִּי יְהוּדָה אִם קָנָה כבר
 כלים כאלה, וְחֹזֵר עֲבָשׁוּ וְקָנְתָה, נְמִי - גם כן צְרִיף לְבָרְךָ, וְהָא דְקָא
 מִפְּלִגְנֵי - והטעם שנחלקו רבי יהודה ורבי מאיר בְּמִי שֵׁישׁ לֹא כלים
 שנפלו לו בירושה וְקָנָה עֲבָשׁוּ כַלִּים כאלה, ולא נחלקו במי שהוא
 עצמו קנה כבר כלים כאלה, הוּא לְהוֹדוּעָא בְּחֹזֵר ו-את חידושו] דְּרַבִּי
 מֵאִיר, דְאֶפְיֵלוּ מִי שְׁקָנָה כלים וְשׁ לֹא כָבַר כלים כאלה שנפלו לו
 בירושה, אִין צְרִיף לְבָרְךָ, וְכָל שֶׁכֵּן שִׁלְדַעַת רַבִּי מֵאִיר אִם הוּא
 בְּעַצְמוֹ קָנָה כבר כלים כאלה, וְחֹזֵר עֲבָשׁוּ וְקָנְתָה, דְאִין צְרִיף לְבָרְךָ.
 שואלת הגמרא: וְלִפְלִגְנֵי - ויחלקו רבי מאיר ורבי יהודה בְּמִי שְׁקָנָה
 וְחֹזֵר וְקָנְתָה, וְבוּזָא יֵאמַר רַבִּי מֵאִיר דְאִין צְרִיף לְבָרְךָ, כִּי לְהוֹדוּעָא
 בְּחֹזֵר ו-את חידושו] דְּרַבִּי יְהוּדָה, שאף מי שקנה כבר כלים כאלה
 צריך לברך. משיבה הגמרא: בְּחֵ דְהִמְיָרָא עֲדִיף לִיה - עדיף לתנא
 להשמיענו את דעת רבי מאיר, משום שהוא מיקל יותר, ואינו מצריך
 לברך אפילו ביש לו כלים כאלו על ידי ירושה ולא על ידי קניה.
 שנינו במשנה: מְבַרְךָ עַל הָרַעָה בּוּ מעין על הטובה.
 הגמרא מבארת את דברי המשנה שיש לברך דִּיין האמת' גם על
 רעה שיש בה טובה. מבררת הגמרא: הִיבִי דְמִי - במה מדובר, איזו
 רעה יש בה טובה ואף על פי כן מברך עליה דִּיין האמת'. משיבה
 הגמרא: בְּגוֹזֵל דְשָׁקֵל בְּדָקָא בְּאַרְעֵיהּ - שנכנס שטף מים בשדהו ושטף
 את הזרעים, שֵׁאף עַל גַּב דְמִבְּבָא הִיא לְרִידֵיהּ - שיש לו טובה בכך,

דְּמִסְקָא אֲרַעָא שִׁירְטוֹן - שמעלה הקרקע רפש וטיט, וְשִׁבְכָהּ -
 ומזדבלת ונעשית משוכחת לשנים הבאות, הַשְׂתָא מִיָּהּ רַעָה הִיא
 - מכל מקום עתה רעה היא לו, מפני שהפסיד את תבואתה של שנה
 זו, לפיכך מברך עליה דִּיין האמת'.
 שנינו במשנה: וְעַל הַטּוֹבָה בּוּ מעין על הרעה.
 הגמרא מבארת את דברי המשנה שיש לברך 'הטוב והמטיב' גם על
 טובה שיש בה רעה. מבררת הגמרא: הִיבִי דְמִי - במה מדובר, איזו
 טובה יש בה רעה ואף על פי כן מברך עליה 'הטוב והמטיב'. משיבה
 הגמרא: בְּגוֹזֵל דְשָׁקֵל ו-שמצא] מְצִיָּה, שֵׁאף עַל גַּב דְאֶפְשֵׁר שְׂרַעָה
 הִיא לְרִידֵיהּ ו-לו, דְאִי שְׂמַע בְּהַ מְלָבָא שְׁקִיל לֵה מְצִיָּה - שאם
 ישמע זאת המלך יקחנה ממנו, הַשְׂתָא מִיָּהּ טּוֹבָה הִיא - מכל מקום
 עתה טובה היא לו, לפיכך מברך עליה 'הטוב והמטיב'.
 שנינו במשנה: הִיתָה אִשְׁתּוֹ מְעוֹבְרָת, וְאָמַר, יְהִי רְצוֹן שְׁתֵּלַד בּוּ
 אשתי זכר, הִרִי זֹו תְּפִלַת שְׁנָא.
 הגמרא דנה בדברי המשנה שתפילה על עובר שיחיה זכר אינה
 מועילה. מקשה הגמרא: וְלֹא מְהֵנִי רַחֲמֵי - וכי אין תפילה מועילה
 על כך, מְתִיב ו-הקשה] רַב יוֹסֵף, נֵאמַר אֲצֵל אֲצֵל אַחַר שִׁילְדָה אַת
 זְבוּלוֹן (בראשית ל כא) וְאָחֵר יִלְדָה בַת וְתִקְרָא אֶת שְׁמָהּ דִּינָה, וְיֵשׁ
 לְבָרָא, מֵאִי ו-מהו שנאמר] וְאָחֵר יִלְדָה בַת, הֲלֹא דִי הִיא לֹמֵר
 וְתֵלַד בַּת, וְאָמַר רַב, כּוּונַת הַכְּתוּב הִיא וְאָחֵר שְׁדִינָה לָאָה דִין
 בְּעַצְמָהּ כִּאֲשֶׁר נִתְעַבְרָה בְּכּוֹר, וְאָמְרָה, הִרִי שְׁנִים עֶשְׂרִי שְׁבָטִים
 עֲתִידִין לְצֵאת מִצְרָיִם, ומתוכם שֵׁשָׁה שְׁבָטִים כְּבַר יִצְחָק מְכֻנֵּי, שהם
 ראובן שמעון לוי יהודה יששכר וזבולון, וְאֲרַבְעָה שְׁבָטִים יֵצְאוּ מִן
 שְׁתֵּי הַשְּׁפָחוֹת, שנים מכל אחת, דן ונפתלי מבלהה וגד ואשר מולפה,
 הִרִי שְׁנֵלְדוּ כְּבַר עֶשְׂרֵה שְׁבָטִים, ועוד שנים עתידים להיוולד, וְאִם
 עוֹבֵר זֶה שְׁבַמְעֵי הוּא זָכָר, הִרִי לֹא תִהְיֶה אַחֲזוּתִי רַחֵל אֶפְיֵלוּ בְּאַחַת
 הַשְּׁפָחוֹת, כי נמצא שעתידי לצאת ממנה שבט אחד בלבד, לפיכך
 התפללה שלא יהיה זכר אלא נקבה, וּמִיָּד נִהְפְּכָה דִינָה לְבַת,
 שְׁנָאמַר באותו פסוק וְתִקְרָא אֶת שְׁמָהּ דִּינָה, על שם הדין שדנה
 לאה בעצמה. הרי שמועילה תפילה על עובר שיחיה זכר או נקבה.
 מתרצת הגמרא: אִין מְזַבְרִין מְעֵשָׂה נְפִים לְהַבִּיא מִמְנוּ רִיָּה,
 שהמעשה אצל לאה נס היה, שעל פי דרך הטבע אין העובר מתהפך
 מנקבה לזכר, ועל כן בדרך כלל אין התפילה מועילה על כך, והיא
 תפילת שוא.
 תירוץ נוסף: וְאִיבְעִיתִי אִימָא - ואם תרצה תוכל ליישב זאת כך,
 שאותו מְעֵשָׂה דְלָאָה שהועילה תפילתה, בְּתוֹף אֲרַבְעִים יוֹם
 לתחילת עיבורה תָּהּ ו-היתה, שאז אכן מועילה תפילה על דבר זה,
 כְּדֵתִינָא בברייתא בענין התפילות שצריך אדם להתפלל על עיבורה
 של אשתו, שבמשך שְׁלִשָּׁה יָמִים הִרְאִישׁוֹנִים שלאחר התשמיש יִבְקַשׁ
 אֲדָם רַחֲמִים שְׁלֹא יִסְרִית ויתקלקל הזרע שבמעיה האשה, אלא יקלט
 ויעשה עובר. וּמְשַׁלְשָׁה יָמִים וְעַד אֲרַבְעִים יוֹם יִבְקַשׁ רַחֲמִים שְׁהִיא
 העובר זָכָר, כי עד ארבעים יום לא נעשית צורת הולד זכר או נקבה.
 וּמְאֲרַבְעִים יוֹם וְעַד שְׁלִשָּׁה חֳדָשִׁים יִבְקַשׁ רַחֲמִים שְׁלֹא תִבְעַר
 אשתו עובר נוסף אשר ידחוק את הראשון וְהִיא הראשון סְנַדֵּל
 ו-צורה מעוכה ללא פנים כדג ששמו 'סנדל'. וּמְשַׁלְשָׁה חֳדָשִׁים וְעַד
 סוֹף שְׁשֶׁה חֳדָשִׁים יִבְקַשׁ רַחֲמִים שְׁלֹא יִהְיֶה נֶפֶל. וּמְשַׁשֶּׁה חֳדָשִׁים וְעַד
 תְּשַׁעָה חֳדָשִׁים יִבְקַשׁ רַחֲמִים שְׁיִצְא מִמְעֵי אִמּוֹ בְּשָׁלוֹם. הרי שעד
 ארבעים יום אפשר להתפלל שיחיה זכר, ויתכן שתפילת לאה היתה
 בתוך זמן זה, ומה שאמרה משנתנו שהתפילה על כך היא תפילת
 שוא, כוונתה לתפילה שלאחר ארבעים יום.
 הגמרא דנה בדברי הברייתא כי עד ארבעים יום מועילה תפילה על
 העובר שיחיה זכר. מקשה הגמרא: וְמִי מְהֵנִי רַחֲמֵי - וכי מועילה
 תפילה לדבר זה כלל, וְהָאֵמַר ו-הרי אמרו] רַבִּי יִצְחָק בְּרִיהּ ו-בנו] ו-
 דְרַב אֶמִי, אִם בְּשַׁעַת תְּשִׁמִּישׁ הָאִישׁ מְזַרְעֵי תַחֲלָה, כְּלוּמַר שהגיע
 זרע האיש אל הרחם לפני שהספיק זרע האשה (והיינו דמה) להתאסף
 שם לצורך יצירת הולד, תהיה האשה יוֹלְדַת נְקֵבָה, אבל אם האִשָּׁה
 מְזַרְעַת תַּחֲלָה קודם שהגיע לרחמה זרע האיש, תהיה יוֹלְדַת זָכָר,
 שְׁנָאמַר לגבי יולדת (ויקרא יב א) אִשָּׁה כִּי תִזְרַע וְיִלְדָה זָכָר, ותיבת

1 'תוריע', שהיא מיותרת, באה ללמד שלידת זכר תלויה בהזרעת
 2 האשה תחילה. הרי שכבר מתחילת העיבור נקבע אם יהיה העובר
 3 זכר או נקבה.
 4 מתרצה הגמרא: **הָאָם בְּמֵאָה עֶשְׂרִים** – כאן בברייתא במה המדובר,
 5 **כְּגוֹן שֶׁהוֹרְעוּ שְׁנֵיהֶם בְּכַת אַחַת**, ובאופן כזה אין נקבע אם יהיה
 6 העובר זכר או נקבה עד ארבעים יום, ועד אז מועילה תפילה על כך.
 7 שנינו במשנה: **הָיָה בָּא בְּהַרְרָה וְשָׁמַע קוֹל צוּחָה בְּעִיר וְאָמַר יְהִי רִצּוֹן**
 8 **שְׁלֵמוֹת** – לא תהא בתוך ביתי, הרי זו תפילות שוא.
 9 הגמרא מביאה ברייתא בענין שומע קול צוחה בעירו: **תָּנִי רַבִּי**
 10 **בְּרִייתָא. מַעֲשֶׂה בְּחֵלֶל הַקֹּהֵן שֶׁהָיָה בָּא בְּהַרְרָה לְבִיתוֹ וְשָׁמַע קוֹל**
 11 **צוּחָה בְּעִיר מִחֻמַּת אִיזָה דְּבַר רַע שְׂאִירַע בַּהּ. אָמַר, מוֹכְמַת אֲנִי שְׂאִין**
 12 **הַמְּאוּרַע הַזֶּה כְּתוּב בִּיתִי. וְעָלְיוֹ – עַל הַלֵּל וְצַדִּיקִים כְּמוֹתוֹ בְּכַתוּב**
 13 **אָמַר (תהלים ק"ז) 'מִשְׁמוּעָה רָעָה לֹא יִירָא, נְכוֹן לְבֹ כְּמוֹת בַּה'.**
 14 הגמרא מבארת את הפסוק: **אָמַר רַבָּא, כָּל הַיְכִי דְּדַרְשַׁת לְהָאִי קְרָא**
 15 **– בְּכַל אֹפֶן שֶׁתַּדְרֹשׁ אֶת הַפְּסוּק כְּזוֹ, מְרִישִׁיה לְסִיפִיה מְדַרְישׁ – הָרִי**
 16 **הוּא נִדְרַשׁ לְרַאשׁוֹ לְסוּפּוֹ וְכִסְדָּר כְּרִיבְתוֹ, וְכֵן מְסִיפִיה לְרִישִׁיה**
 17 **מְדַרְישׁ – הִי הוּא נִדְרַשׁ מְסוּפּוֹ לְרַאשׁוֹ. וּמְבַאֵר רַבָּא, מְרִישִׁיה**
 18 **לְסִיפִיה מְדַרְישׁ – מְרַאשׁוֹ לְסוּפּוֹ הוּא נִדְרַשׁ כִּי, מִשְׁמוּעָה רָעָה לֹא**
 19 **יִירָא לְחֹשׁוֹשׁ שְׂמָא הִיא נוֹגַעַת אֵלָיו, וְכֵן מַעֲסֵם אִינוּ יִרְא מִמֶּנָּה, מִפְּנֵי**
 20 **שְׂכָחוֹן (–נִאֲמַן) לְבֹ לַה', הוּא כְּמוֹת בַּה' שִׁישְׁמַרְנוּ. וּמְסִיפִיה לְרִישִׁיה**
 21 **מְדַרְישׁ – מְסוּפּוֹ לְרַאשׁוֹ הוּא נִדְרַשׁ כִּי, אִם נְכוֹן (–נִאֲמַן) לְבֹ לַה'**
 22 **וְהוּא כְּמוֹת בַּה' שִׁישְׁמַרְנוּ, מִשְׁמוּעָה רָעָה לֹא יִירָא.**
 23 הגמרא מביאה מעשה, ממנו מתבאר איזו דאגה רצויה ואיזו דאגה
 24 אינה רצויה: **הָהוּא תַלְמִידָא דְּהוּהוּ קָא אָוִיל בְּתַרְיָה – מעשה**
 25 **בתלמיד אחד שהיה מהלך אחרי דרבי ישמעאל ברבי יוסי, בשוקא**
 26 **דְּצִיזוֹן (–בשוק של ציזון). חֲזִייה דְּקָא מְפַחֵד – ראהו רבי ישמעאל**
 27 **שהוא מפחד מבלי סיבה. אָמַר רַבִּי יְשַׁעְיָה עַל דוֹר הַחוֹרְבָן (שעיה ג' יז)**
 28 **חֲסוּתִים אַתְּהוּ, דְּכַתִּיב בְּנְבוּאָה יְשַׁעְיָה עַל דוֹר הַחוֹרְבָן (שעיה ג' יז)**
 29 **מְפַחְדוּ בְּצִיזוֹן הַמַּיִם, שִׁיפּוֹל פַּחַד עַל הַחוֹסָתִים שְׁבִצִיזוֹן, וְכֵן אַתְּהוּ**
 30 **מִפַּחַד כְּמוֹתוֹם בְּהִיוֹתָן בְּצִיזוֹן. אָמַר לִיה אֹתוֹ תַלְמִיד, וְהַכְּתִיב וְ–וְהִי**
 31 **כְּתוּב (משלי כ"ד) 'אֲשֶׁרִי אֲדָם מְפַחֵד תְּמִיד, מִשְׁמַע שְׁטוֹב לְאָדָם**
 32 **לְהִיט מִפַּחַד וְדוּאָג בְּעֵינֵי הָעוֹלָם. אָמַר לִיה רַבִּי יְשַׁמְעֵאל, הָהוּא**
 33 **בְּרַבְרִי תוֹרָה כְּתִיב – אֹתוֹ פְּסוּק עַל דְּבַרֵי תוֹרָה נִאֲמַר, שְׁצִרְךָ הָאָדָם**
 34 **לְהִיט מִפַּחַד וְדוּאָג תְּמִיד שְׂמָא יִשְׁכַּח, וּמִפְּנֵי פַחַדוֹ יַחֲזוֹר וְיִשְׁנַם**
 35 **תְּמִיד, אֲבָל בְּשָׂר דְּבָרִים אֵין לוֹ לְפַחַד.**
 36 מעשה נוסף באותו ענין: **יְהוּדָה בְּרַ נְתָן, הָוֵה שְׁקִיל וְאָוִיל בְּתַרְיָה –**
 37 **היה פוסע והולך אחרי דרבי חננאל, אָמַר לִיה רַב הַמְּנוּנָא, יִסּוּרִים בְּרַ נְתָן,**
 38 **מִתּוֹךְ דִּאֲגוּתָּה עַל אִיזָה דְּבַר. אָמַר לִיה רַב הַמְּנוּנָא, יִסּוּרִים בְּרַ נְתָן, הָהוּא**
 39 **נְכַרָּא לְאַתּוּרֵי אֲנַפְשִׁיה – וכי אותו אדם ויהודה בר נתן מבקש**
 40 **להביא יסורים על עצמו, דְּכַתִּיב (איוב ג' כ"ח) 'כִּי פַחַד פִּתְחֵתִי וְיִאֲתִנִּי**
 41 **וְאֲשֶׁר יִגְרֵתִי יִבֹּא לִי, וּפִירוּשׁ הַפְּסוּק הוּא שֶׁהַפַּחַד אֲשֶׁר פַּחַדְתִּי בַּעַת**
 42 **שְׁלוּתִי פִּן יִבּוּאוּ אֵלַי רַעוּת, הֵנָּה בָּא אֵלַי, כִּי אֲכַן אִירַעוּ לִי אֹתוֹן**
 43 **רַעוּת, הָרִי שְׁעֵצִם הַפַּחַד מִפְּנֵי הַרַעוּת, הוּא הַגּוֹרֵם לְהֵן לְבּוּא, וְעַל כֵּן**
 44 **בְּפַחַד הַיֵּינָךְ מְבִיא עֲלֶיךָ אֶת הַרַעוּת מִהֵן אַתְּהוּ מִפַּחַד. אָמַר לוֹ יְהוּדָה**
 45 **בְּרַ נְתָן, וְהָא כְּתִיב (–וְהִי כְּתוּב) (משלי שם) 'אֲשֶׁרִי אֲדָם מְפַחֵד תְּמִיד.'**
 46 **הָשִׁיב לוֹ רַב הַמְּנוּנָא, הָהוּא בְּרַבְרִי תוֹרָה כְּתִיב – הַפְּסוּק הָהוּא**
 47 **נִאֲמַר עַל דְּבַרֵי תוֹרָה, וְכֵאמֹר, אֲבָל לֹא בְּשָׂר דְּבָרִים.**
 48 שנינו במשנה: **הַנְּכַסִּים לְבְּרָהּ מִתְּפַלֵּל שְׁתִּים וְכו', בֵּן עוֹזֵי אֹמַר אַרְבַּע,**
 49 **שְׁתִּים בְּכַנְסִיתוֹ וְשְׁתִּים בְּיַצִּיאָתוֹ, נוֹתֵן הוֹדָאָה עַל שֶׁעָבַר וְצוּעַק עַל**
 50 **הַעֲתִיד.**

58 **מְבַרְרָה זֶה לְשָׁלוֹם, וְכַשֵּׁם שֶׁהוֹצֵאתִי לְשָׁלוֹם כִּי תוֹלִיכִי לְשָׁלוֹם**
 59 **וְתִסְמְכִנִי וְ–וְתַעֲזֹרֵנִי לְשָׁלוֹם וְתַצְעִדֵנִי לְשָׁלוֹם, וְתַצִּילֵנִי מִכַּף כָּל**
 60 **אֹיֵב וְאֹרֶב בְּרַבְרָה.**
 61 הגמרא מבארת באילו כרכים יש להתפלל תפילות אלו: **אָמַר רַב**
 62 **מֵתָנָא, לֹא שָׁנֵי דִין זֶה שִׁישׁ לְהַתְּפַלל בְּכַנְסִיתוֹ לְכַרְךָ וּבְיַצִּיאָתוֹ, אֲלָא**
 63 **בְּכַרְךָ שְׂאִין דְּגִין וְהוֹרְגִין בּוֹ – שאין בו בית דין שדנים תחילה ואחר**
 64 **כך הורגים, אלא דרך אנשי המקום להעניש בלי משפט, לפיכך על**
 65 **הנכנס לשם להתפלל שלא ינוק, וכן על היוצא משם להודות שיצא**
 66 **משם בשלום. אֲבָל בְּכַרְךָ שְׂדֵנִין תְּחִילָה (אחר כך הוֹרְגִין בּוֹ, לִית לֵן**
 67 **בָּה – אין לנו להצריכו לא תפילה בכניסתו ולא הודאה ביציאתו, כי**
 68 **יכול הוא להיזהר שלא יפגע ולא יענישוהו.**
 69 **אִיבָא דְּאָמְרֵי – יש שאמרו שמועה זו בלשון אחרת, אָמַר רַב מֵתָנָא,**
 70 **אֲפִילוּ בְּכַרְךָ שְׂדֵנִין וְהוֹרְגִין בּוֹ עֲלִיוֹ לְהַתְּפַלל תְּפִלוֹת אֵלוֹ, שְׂאֵם**
 71 **יֵאָרַע שִׁישְׁדוּהוּ שֵׁם בְּאִיזָה דְּבַר, וְיִמְנִין דְּלֹא מְתַרְמֵי לִיה אִינֵשׁ**
 72 **דְּיִלְיָף לִיה זְכוּתָא – לפעמים לא יזדמן לו אדם שילמד עליו זכות,**
 73 **ונמצא שאף שם הוא עלול לבוא לידי סכנה.**
 74 הגמרא מביאה ברייתא אבה תפילה לנכנס לבית המרחץ ושאלה הוא
 75 נחשב למקום סכנה: **תָּנִי רַבִּי בְּרַבִּי בְּרִייתָא, הַנְּכַסִּים לְבֵית הַמְּרַחֵץ**
 76 **אָמַר, יְהִי רִצּוֹן מִלְּפָנֶיךָ יי' אֱלֹהֵי שְׁתַּצִּילֵנִי מִזֶּה וּמִפְּיֹצָא בּוֹ, וְאֵל**
 77 **יֵאָרַע בִּי דְּבַר קְלַקְלָה וְעוֹזוֹ, וְאֵם יֵאָרַע בִּי דְּבַר קְלַקְלָה וְעוֹזוֹ תְּהֵא**
 78 **מִיתְתִּי בְּפִרְה לְכָל עֲוֹנוֹתִי.**
 79 הגמרא מביאה דעה החולקת על גוסס תפילה זו: **אָמַר אֲבִי, לֹא**
 80 **לִיבָא אִינֵשׁ הָכִי – אל יאמר אדם בנוסח זה ו'אם יארע בי דבר**
 81 **קלקלה וכו', דְּלֹא לְפַתַּח פְּוִמִּיה לְשִׁשְׁן – שלא לפתוח פיו למידת**
 82 **הדין שתקטרג עליו, דְּאָמַר רִישׁ לְקִישׁ, וְכֵן תָּנָא מִשְׁמִייה וְ–וְכֵן שְׁנִינוּ**
 83 **בְּבִרְיָתָא מִשְׁמוֹן דְּרַבִּי יוֹסִי, לְעוֹלָם אֵל יִפְתַּח אֲדָם פִּיו לְשִׁשְׁן.**
 84 הגמרא מביאה מקור לכך שאין לפתוח פה לשטן: **אָמַר רַב יוֹסֵף,**
 85 **מֵאִי קְרָאָה – מאיזה פסוק נלמד שאסור לפתוח פיו לשטן, דְּכַתִּיב**
 86 **שְׂאִמְרוּ אֲנָשֵׁי יְרוּשָׁלַיִם עַל עֲצַמָּם בְּחוֹרְבָן הָעִיר (ישעיה ט"ו) 'לֹדִיל ה'**
 87 **צְבָאוֹת הוֹתִיר לָנוּ שְׂרִיד בְּמַעֲט בְּסָדֵם הֵינֵנו לְעַמְרָה דְּמִינוּ, כְּלוּמַר,**
 88 **לולי שריחם עלינו הקב"ה היינו נשמידים כולנו כסדום ועמורה. וכיון**
 89 **שדימו עצמם כהינם לסדום ולעמורה, מֵאִי אֲתַרְרָה לְהוֹ – מה השיב**
 90 **להם הַנְּבִיאָא דְּבַר ה' (שם ט"א) 'שְׁמַעוּ דְּבַר יי' קְצִינֵי סָדֵם וְגו' הָאֲזִינוּ**
 91 **תוֹרַת אֱלֹהֵינוּ עִם עַמְרָה, שְׂאֵתֵם דוּמִים בְּמַעֲשֵׂיכֶם הָרַעִים לְקַצִּינֵי**
 92 **(–שרין) סדום ולאנשי עמורה. הרי שבדיבורם עוררו את מידת הדין**
 93 **ללמד עליהם חובה ולדמותם לסדום ולעמורה.**
 94 תפילה ליוצא מבית המרחץ. אומרת הגמרא: **כִּי נִפְיָק – כאשר הוא**
 95 **יוצא מבית המרחץ, מֵאִי הוּא אָוִיר, אָמַר רַב אֲחָא, מוֹדָה אֲנִי**
 96 **לְפָנֶיךָ יי' אֱלֹהֵי שְׁתַּצִּילֵנִי מִן הָאוֹר וּ–מִן הָאֵשׁ.**
 97 מעשה בענין הסכנה שבבית המרחץ: **רַבִּי אֲבָהוּ עָל לְבִי בְּנִי – נכנס**
 98 **לבית המרחץ, אֲפִסְחִית בִּי בְּנִי מִתּוֹתִיָּה – התמוטטה ריצפת בית**
 99 **המרחץ מתחתיו ושהיתה הריצפה עשויה על גבי עמודים והיה חלל**
 100 **מתחתיה. אֲתַרְחִישׁ לִיה נִפְסָא – נעשה לו נס, וְקָם עַל עַמּוּדָא –**
 101 **נעמד רבי אבהו על אחד העמודים שנשארו, שְׁוִיב מֵאָה וְחַד נְבַרִי**
 102 **בְּחַד אֲבָרִיה – והציל מאה ואחד אנשים בורוע אחת שלו, עַל יְדֵי**
 103 **שֶׁחֲזִיקוּ בְּאֶחָד או שנים מהם, והם החזיקו באחרים, ואחרים באחרים,**
 104 **וְכֵן נִיצְלוּ כּוֹלֵם מִלִּפּוֹל אֵל חֲלַל שְׁחַת הַרַיִצְפָּה. אָמַר רַבִּי אֲבָהוּ,**
 105 **הֵינֵנו דְּרַב אֲחָא (דְּאָמַר רַב אֲחָא) – זהו מה שאמר רב אחא**
 106 **שבביצאתו מבית המרחץ עליו להודות על יציאתו בשלום.**
 107 הגמרא מביאה ברייתא אבה תפילה למקוים דם ושאלה הוא ענין שיש בו
 108 סכנה: **הַנְּכַסִּים לְהִקְוֵי דָם אָוִיר, יְהִי רִצּוֹן מִלְּפָנֶיךָ יי' אֱלֹהֵי שְׁיִחָא**
 109 **עֶסֶק זֶה לִי לְרַפּוּאָה, וְתַרְפָּאנִי, כִּי אֵל רּוּפָא נִאֲמַן אַתְּה וְרַפּוּאָתְךָ**
 110 **אֲמַת, לִפִּי שְׂאִין דְּרַבְּךָ שֶׁל בְּנִי אֲדָם לְרַפּוּאָת אֲלָא שְׁנַהֲנוּ. כְּלוּמַר,**
 111 **לא היו צריכים בני האדם לעסוק ברפואות אלא רק להתפלל לה'**
 112 **שירפאם, אֲמַנָם רַבִּים נַהֲגוּ לְעַסוֹק בְּרַפּוּאוֹת, וּלְפִיכָךְ נִגְזַר עֲלֵיהֶם**
 113 **להיות מסורים ביד הטבע, וּמַעַתָּה צְרִיכִים הֵם לְרַפּוּאוֹת אֵלוֹ. וְכֵן אֲנִי**
 114 **עוֹסֵק דְּבַרֵי זֶה כְּדֶרֶךְ הָעוֹלָם, וּמִבְּקַשׁ מִמֶּךָ שִׁיחָא עֶסֶק זֶה לִי לְרַפּוּאָה.**

המשך מעמוד קכו

1 הגמרא מביאה דעה החולקת על נוסח תפילה זה: אָמַר אֲבִי, לֹא
2 לֵימָא אִינְשׁ הָכִי – אל יאמר אדם בנוסח זה 'לפי שאין דרכן של בני
3 אדם' וכו', דְּתַנִּי דְּבִי [–ששנינו בברייתא מבית מדרשו של] רַבִּי
4 יִשְׁמַעְאֵל, נאמר על החובל בחבירו (שמות כא יט) 'וְרַפָּא יְרַפָּא', שעליו
5 לשלם לחבירו את דמי רפואתו, מְפָאָן, ממה שכפלה התורה ואמרה

6 'ורפא ירפא', יש ללמוד שְׁנֵיתָנָה רְשׁוּת לְרַפָּא לְרַפָּאוֹת גם מכה
7 שאינה בידי אדם אלא בידי שמים, ואין אומרים שמעשיו סותרים את
8 גזירת ה'.
9 תפילה לאחר הקזת דם: פִּי קָאֵי מֵאֵי אֹמֵר – כאשר הוא קם ממקומו
10 לאחר ההקזה מה הוא אומר, אָמַר רַב אֶחָא, בְּרוּךְ רַפָּא הָנָם.

58 **בי אסר המינינה** - כשקושר חגורתו על מתניו, **לימא, ברוך אזור**
 59 **ישראל בנבוכד.**
 60 **בי פרים סודרא על רישיה** - כשפורס את הסודר על ראשו, **לימא,**
 61 **ברוך עומר ישראל בתפארה.**
 62 **בי מעטפה בציצית** - כשמתעטף בטליתו המצוייצת, **לימא, ברוך**
 63 **אשר קדשנו במצותיו וצונו להתעטף בציצית.**
 64 **בי מנח** - (כשמניח) **תפילין, ארבעיה** - על תפילין שקושר על זרועו,
 65 **לימא, ברוך אשר קדשנו במצותיו וצונו להניח תפילין, וארישיה**
 66 **- על תפילין שקושר על ראשו, לימא, ברוך אשר קדשנו במצותיו**
 67 **וצונו על מצות תפילין.**
 68 **בי משי ידיו** - כשנוטל ידיו, **לימא, ברוך אשר קדשנו במצותיו**
 69 **וצונו על נטילת ידים.**
 70 **בי משי אפיה** - כשרוחץ פניו על מנת שתעבור ממנו השינה לגמרי,
 71 **לימא, ברוך המעביר חבלי שינה מעיני ותנומה מעפעפי, ויהי**
 72 **רצון מלפניך ה' אלהי שתרגילני בתורתך ודפקני במצותיך, ואל**
 73 **תביאני לא לדי חטא ולא לדי עון ולא לדי נסיון ולא לדי ביוזן,**
 74 **וכוף את יצרי להשתעבד לך, ורחקני מאדם רע ומחכר רע,**
 75 **ודפקני ביצר טוב ויחכר טוב בעולמך, ותנני היום ויכל יום לחן**
 76 **ולחסד ולרחמים בעיניך ובעיני כל רואי, ותגמלני חסדים טובים.**
 77 **ברוך אתה ה' גומל חסדים טובים לעמו ישראל.**
 78 **שנינו במשנה: תיב אדם לברך בו' על הרעה כשם שמברך על**
 79 **הטובה.**
 80 **מבררת הגמרא: מאי תיב לברך על הרעה כשם שמברך על**
 81 **הטובה. אלימא, כשם שמברך על הטובה ברוך הטוב והמטיב,**
 82 **כך מברך על הרעה ברוך הטוב והמטיב, ותתנן - והרי שנינו**
 83 **במשנתנו על בשורות טובות אומר הטוב והמטיב, על בשורות**
 84 **רעות אומר ברוך דיין האמת, ואם כן אי אפשר לומר כך. מבאר**
 85 **הגמרא: אמר רבא, לא נצרכה המשנה להשמיענו בזה אלא שחייב**
 86 **האדם לקבולנינה בשמחה - לקבל בלבב שלם את הפורענות הבאה**
 87 **עליו ולברך עליה ברוך דיין האמת' באותה שמחה שיהיה מברך על**
 88 **הטובה ברוך הטוב והמטיב. כי אין אדם בארץ אשר ישעה רגל טוב**
 89 **ולא יחטא. ויבדוע שעל כל חטא נפרעים מידו בעולם הזה או בעולם**
 90 **הבא, לפיכך צריך לשמוח שמנקים לו חטאיו על ידי היסורים בעולם**
 91 **הזה, שהרי אמרו (אבות פ"ד מ"ז) 'יפה שענה אחת של קורת רוח בעולם**
 92 **הבא מכל חיי העולם הזה.'**
 93 **הגמרא מביאה כמה דעות, מהיכן לומדים דבר זה: אמר רבי אהא**
 94 **משום רבי לוי, מאי קרא - מזו הפסוק בו נרמז דבר זה, שנאמר**
 95 **(תהלים ק"א) 'חסד ומשפט אשירה, לך ה' אומרך. ופירוש הפסוק,**
 96 **אמר דוד לקב"ה, בין אם אתה עושה עמי חסד - טובה, אשירה**
 97 **ואזמרה לך, ובין אם אתה עושה עמי משפט - דין ופורענות, גם כן**
 98 **אשירה ואזמרה לך.**
 99 **רבי שמואל בר נחמני אמר, דבר זה נלמד מהקבא, שנאמר (שם נו י"א)**
 100 **'בה' אהלל דבר, באלהים אהלל דבר. ופירוש הפסוק, 'בה' אהלל**
 101 **דבר' זו מדה טובה שצריך האדם להלל עליה, ו'באלהים אהלל**
 102 **דבר' זו מדת פורענות שצריך האדם להלל גם עליה.**
 103 **רבי תנחום אמר, דבר זה נלמד מהקבא, שנאמר (שם קטו יג) 'ביום**
 104 **ישועות אשאו, ובשם ה' אקרא, ונאמר כמו כן (שם קטו ג-ד) 'צרה וגיון**
 105 **אמצא, ובשם ה' אקרא. כלומר, בין אם אמצא ישועה ובין אם**
 106 **אמצא צרה, אקרא לה' באותה מדה.**
 107 **ורבנן אמרי, דבר זה נלמד מהקבא, שנאמר (איוב א בא) 'ה' נתן, וה'**
 108 **לקח, יהי שם ה' מבורך.'**
 109 **עוד בענין קבלת הפורענות בשמחה: אמר רב הונא אמר רב משום**
 110 **רבי מאיר, וכן תנא משמיה דרבי עקיבא, לעולם יהא אדם רגיל**
 111 **לומר, כל העביר רחמנא לטב עבדי - כל מה שעושה הקב"ה,**
 112 **לטובה הוא עושה. פי האי דרבי עקיבא דתנה קאזיל באורחא - כגון**
 113 **אותו מעשה ברבי עקיבא שהיה מהלך בדרך, מטא לתהיא מתא -**
 114 **הגיע לעיר אחת, פגא אושפיזא, לא יהבי ליה - ביקש אכסניה ללון**

1 **נאמר בתהלים (א"צ) 'בי מלאכי צוה לך לשמרך בכל דרכיך, מאן**
 2 **שני מלאכים מלוים את האדם בכל עת לשומר. הגמרא מביאה**
 3 **ברייתא בענין זה: הנננס לבית הכסא אומר למלאכים המתלוים**
 4 **אליו, התפברו מכובדי - שימרו על כבודכם, שאין זה לכבודכם**
 5 **להכנס עמי למקום בווי, כיון שאתם קדושים משרתי עליו. תנו**
 6 **כבוד לאלהי ישראל שבראני, הרפו ממני - עיזובוני עד שאכנס**
 7 **ואעשה רצוני ואבא אליכם.**
 8 **אמר אביי, לא לימא אינש הכי - אל יאמר אדם כמו שמסיימת**
 9 **הברייתא הרפו ממני וכו', דלמא שבקי ליה ואולי - שמא יעזובו**
 10 **וילכו ממנו לעולם. אלא לימא, שמרוני שמרוני, ערוני ערוני,**
 11 **סמכוני סמכוני, המתני לי המתני לי עד שאכנס ואצא, שכן**
 12 **דרכן של בני אדם.**
 13 **בי נפיק - כשיוצא מבית הכסא לאחר שעשה צרכיו אומר, ברוך**
 14 **אשר יצר את האדם פחמה, וברא בו נקבים ונקבים חללים**
 15 **חללים. גלוי וידוע לפני כסא כבודך, שאם יפתח אחד מהם ו-מן**
 16 **החללים, או אם יפתח אחד מהם ו-מן הנקבים, אי אפשר לעמוד**
 17 **לפניך.**
 18 **מבררת הגמרא: מאי התיב - מה הוא אומר בחתימת ברכה זו.**
 19 **משיבה הגמרא: אמר רב, ברוך אתה ה' רופא חולים.**
 20 **הגמרא תמחה על דברי רב: אמר שמואל, קא שוינהו אפא לכולי**
 21 **עלמא קצירי - וכי מושב אבא - כך קורא שמואל רבו את כל בני**
 22 **העולם חולים, באומרו שצריך לחתום רופא חולים. אלא יחתום,**
 23 **ברוך אתה ה' רופא כל בשר.**
 24 **ורב ששת אמר שצריך לחתום בברכה זו, ברוך מפליא לעשות,**
 25 **היינו שעשיית האדם היא בחכמה נפלאה. אמר רב פפא, הלך -**
 26 **כיון שנחלקו בזה, נמרינהו לתרויהו - נאמר את שתי החתימות**
 27 **יחדיו, ברוך אתה ה' רופא כל בשר ומפליא לעשות.**
 28 **סדר שתיקנו חכמים לאמרו כשהולך לישון: הנננס לישן על מפתו**
 29 **אומר מ'שמע ישראל' עד 'והיה אם שמוע', ואומר גם כן, ברוך**
 30 **המפיל חבלי שינה על עיני ותנומה על עפעפי, ומאיר לאישון בת**
 31 **עון. יהי רצון מלפניך ה' אלהי ותנומתי לישלום, ותן חלקי**
 32 **בתורתך, ותרגילני לדי מצוה, ואל תרגילני לדי עבירה, ואל**
 33 **תביאני לדי חטא ולא לדי עון ולא לדי נסיון ולא לדי ביוזן,**
 34 **וישלוט בי יצר טוב ואל ישלוט בי יצר הרע, ותצילני מפגע**
 35 **(ממקרה) רע ומחללים רעים, ואל יכהלוני חלומות רעים**
 36 **והרהורים רעים, ותהא מפתח שלמה לפניך - שלא יהיה אף אחד**
 37 **מצאצאי פסול או רשע, והאר עיני פן אישן המות. ברוך אתה ה'**
 38 **המאיר לעולם כולו בכבודו.**
 39 **ברכות שתיקנו חכמים לאומרן בבוקר, לפי סדר העולם והתנהגות**
 40 **בני האדם כשהם נעורים משנתם: פי מתער - כשמתעורר משנתו**
 41 **אומר, אלהי, נשמה שנתת בי מהורה - ללא חטא, אתה יצרתה**
 42 **בי אתה נפתחה בי ואתה משמרה בקרבי, ואתה עתיד ליפלה**
 43 **ממני - בשעת המיתה) ולהחיותה בי לעתיד לבא. כל זמן שהנשמה**
 44 **בקרבי מודה אני לפניך ה' אלהי ואלהי אבותי רבון כל העולמים**
 45 **אדון כל הנשמות. ברוך אתה ה' המחיה נשמות לפגרים מתים.**
 46 **בי שמע קול תרגולא - כששומע בתחילת היום את קול התרגול**
 47 **קורא, לימא - יאמר, ברוך אשר נתן לשכני - (לתרגול) בינה,**
 48 **להבחין בין יום ובין לילה.**
 49 **בי פתח עיניה - כשפותח את עיניו, לימא, ברוך פותח עינים.**
 50 **בי תריץ ויתבי - כשמתחזק ויושב על מיטתו, לימא, ברוך מתיר**
 51 **אסורים.**
 52 **בי לביש - כשלושב את החלוק, לימא, ברוך מלביש ערומים.**
 53 **בי זקף - כשזוקק עצמו, לימא, ברוך זוקף כפופים.**
 54 **בי נחית לארעא - כשירד ממיטתו לארץ, לימא, ברוך רוקע**
 55 **הארץ על המים.**
 56 **בי מסני - כשמתחיל לפסוע, לימא, ברוך המכין מצעדי נכר.**
 57 **בי סיים מסאניה - כשנועל נעליו, לימא, ברוך שעשה לי כל צרכי.**

קכז

המשך ביאור למס' ברכות ליום ראשון עמ' ב

1 בה, ולא נתנו לו. אָמַר, כָּל דְּעָבִיד רַחֲמָנָא לְטַב – כל מה שעושה
2 הקב"ה הוא לטובה, ואף דבר זה שלא נתנו לי אכסניה ודאי הוא
3 לטובתי. אִזְל וּבַת בְּדַבְרָא – הלך ולן בשדה מחוץ לעיר, וְהוּה בַּהֲדִיָּה
4 תְּרַנְגוּלָא וְחַמְרָא וְשַׁרְנָא – והיה עמו תרנגול להקיצו משנתו, חמור
5 לרכב עליו, ונר להאיר לו בלילה. אָתָּא זִיקָא פְּבִיָּיה לְשַׁרְנָא – בא
6 הרוח וכיבה את הנר, אָתָּא שׁוֹנְרָא אֲכָלִיה לְתְּרַנְגוּלָא – בא חתול
7 ואכל את התרנגול, אָתָּא אַרְיָה אֲכָלִיה לְחַמְרָא – ובא אריה ואכל

8 את החמור. אָמַר רבי עקיבא, כָּל דְּעָבִיד רַחֲמָנָא לְטַב – כל מה
9 שעושה הקב"ה הוא לטובה, ואף דברים אלו ודאי הם לטובתי. כִּיָּה
10 כָּלִילִיָּא אָתָּא גַּיִיסָא – בלילה ההוא בא גדוד של גוים, שְׂפִיָּיה לְמָתָא
11 – ולקח בשבי את אנשי העיר, ורבי עקיבא ניצל מידם כיון שהיה
12 מחוץ לעיר. אָמַר לְהוּ – אמר רבי עקיבא לתלמידיו, לָאוּ אֲמַרִי לְכוּ
13 – וכי לא אמרתי לכם, כָּל מַה שְׁעוֹשֶׂה הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא